

Напрями удосконалення функціонування страхового ринку України

Проаналізовано основні фінансово-економічні показники, які характеризують страховий ринок України. Визначено проблеми ефективного функціонування страхового ринку України. Обґрунтовано стратегічні напрями розвитку вітчизняних страхових компаній.

Ключові слова: небанківський фінансовий сектор, страховий ринок, страхові компанії, страхові премії, страхові виплати, стратегія розвитку страхового ринку.

Направления усовершенствования функционирования страхового рынка Украины

Проанализированы основные финансово-экономические показатели, характеризующие страховой рынок Украины. Определены проблемы эффективного функционирования страхового рынка Украины. Обоснованы стратегические направления развития отечественных страховых компаний.

Ключевые слова: небанковский финансовый сектор, страховой рынок, страховые компании, страховые премии, страховые выплаты, стратегия развития страхового рынка.

Areas of improvement functioning insurance market of Ukraine

The basic financial and economic indicators that characterize the insurance market of Ukraine are analyzed. The problems of effective functioning of the insurance market of Ukraine are defined. Grounded strategic directions of domestic insurance companies are justified.

Keywords: non-bank financial sector, insurance market, insurance companies, insurance premiums, insurance payments, the insurance market development strategy.

Постановка проблеми. Страховий ринок є однією з найважливіших складових фінансової системи країни. Без розвиненого страхового ринку неможливо забезпечити поступальний соціально-економічний розвиток держави, безпечно функціонування суб'єктів господарювання, підвищення добробуту населення, убезпечення різних сфер його життєдіяльності. Проте нині в Україні страховий ринок перебуває лише у стадії становлення, а його розвиток супроводжується численними проблемами економічного, нормативно-правового, організаційно-методологічного, інформаційно-аналітичного, кадрового і технологічного характеру. Чинне законодавство, що регламентує функціонування страхового ринку, не є логічно завершеним. Часта зміна регуляторів страхового ринку не сприяє формуванню в Україні дієвої системи страхового нагляду. Відчувається брак кваліфікованих фахівців страхової справи, а також ґрунтовних наукових досліджень і аналітичних матеріалів із страхової проблематики. Немає чіткого бачення стратегічного розвитку вітчизняного страхового ринку та його окремих складових.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Вагомий внесок у дослідження теоретичних і практичних аспектів функціонування страхового ринку зробили такі зарубіжні науковці: А. Вагнер, П. Мюллер, В. Нордхаус, П. Самуельсон, Дж. Стігліц, У. Хаасен, а також вітчизняні вчені-економісти: В. Базилевич, О. Вовчак, Н. Горовець, О. Заруба, Л. Кінашук, С. Львовичкін, В. Опарін, С. Осадець, Л. Рейтман, О. Сукач, В. Федосов, А. Шахов, С. Юрій та ін.

Проте й досі в Україні бракує досліджень щодо визначення стратегічних напрямів розвитку страхового ринку в цілому і його окремих суб'єктів, що зумовлює актуальність до-

слідження організації і управління процесами стратегічного розвитку страхових компаній з метою розробки ефективних заходів, які забезпечуватимуть їх високу надійність.

Метою статті є виявлення основних проблем розвитку вітчизняного страхового ринку в умовах ринкової економіки та обґрунтування підходів до його стратегічного розвитку.

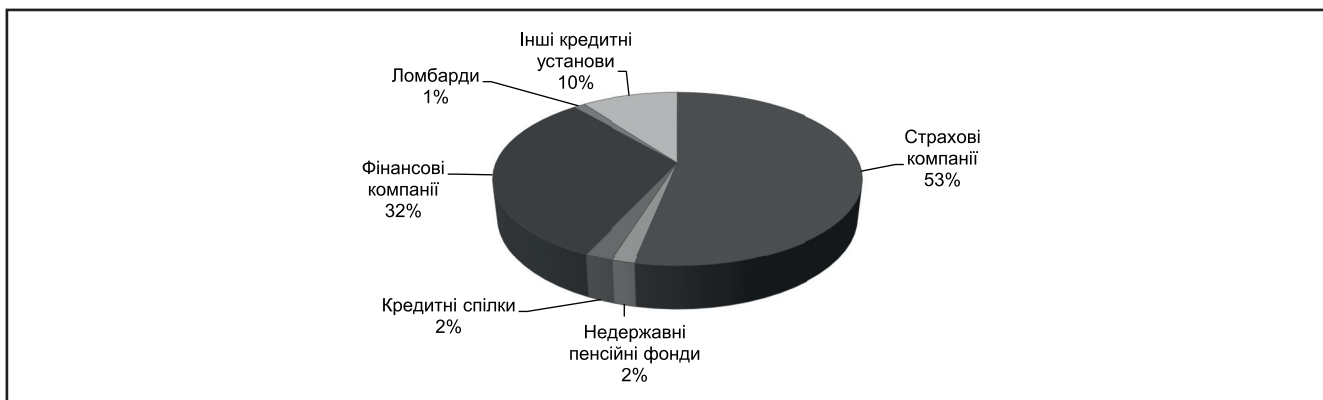
Виклад основного матеріалу. Виявимо місце страхового ринку на ринку фінансових послуг. На основі статистичних даних Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг [1], Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку [2] проаналізуємо стан фінансового ринку України в цілому і стан страхового ринку зокрема [3–5].

Сукупні активи комерційних банків та небанківських фінансових установ станом на 31.12.2013 становили 1533,7 млрд. грн., у тому числі банків – 1408,7 млрд. грн. (91,9%), небанківських фінансових установ – 125,0 млрд. грн. (8,1%).

Зауважимо, що останні роки спостерігається тенденція до збільшення частки небанківського фінансового сектора на фінансовому ринку. Так, частка активів небанківського фінансового сектора в 2011 році становила 6,4%, у 2012 році – 7,4%, а у 2013 році збільшилася до 8,1%.

Небанківський фінансовий сектор за обсягом активів суттєво менший за банківський, але темпи зростання його активів значно перевищують темпи зростання активів комерційних банків: за 2012–2013 роки середньорічний приріст активів банків становив 7,9%, а небанківських фінансових установ – 23,2%.

Проаналізуємо структуру небанківського фінансового сектору (рис. 1) [3–5].

Рисунок 1. Структура активів небанківського фінансового сектору в 2013 році

Страховим компаніям належить більше половини активів небанківського фінансового сектору. Так, у 2013 році страховий ринок активів становив 53% загальних активів небанківського фінансового сектору (або 66,4 млрд. грн.). Це свідчить про вагомую роль страхових компаній у розвитку небанківського фінансового сектору України.

Загальний обсяг активів небанківських фінансових установ має тенденцію до зростання. Так, загальні активи за 2012 рік становили 100,8 млрд. грн. (7,1% ВВП, а протягом 2013 року активи таких установ зросли на 24,0% та становили 8,6% ВВП України). Зростання активів на 18,1% продемонстрували і страхові компанії, які станом на 31.12.2013 становили 66,4 млрд. грн. (рис. 2) [3–5].

У 2013 році позитивні темпи приросту активів спостерігалися майже на всіх ринках небанківських фінансових послуг. Найбільший приріст активів зафіксовано в інших кредитних установах – активи зросли на 39,9% і станом на 31.12.2013 становили 12,6 млрд. грн. та у фінансових компаній – активи зросли на 33,9% і станом на 31.12.2013 становили 39,8 млрд. грн.

Зростання активів на 18,1% продемонстрували і страхові компанії, які станом на 31.12.2013 становили 66,4 млрд. грн. Активи недержавних пенсійних фондів зросли на 25,9% і станом на 31.12.2013 становили 2,1 млрд. грн.

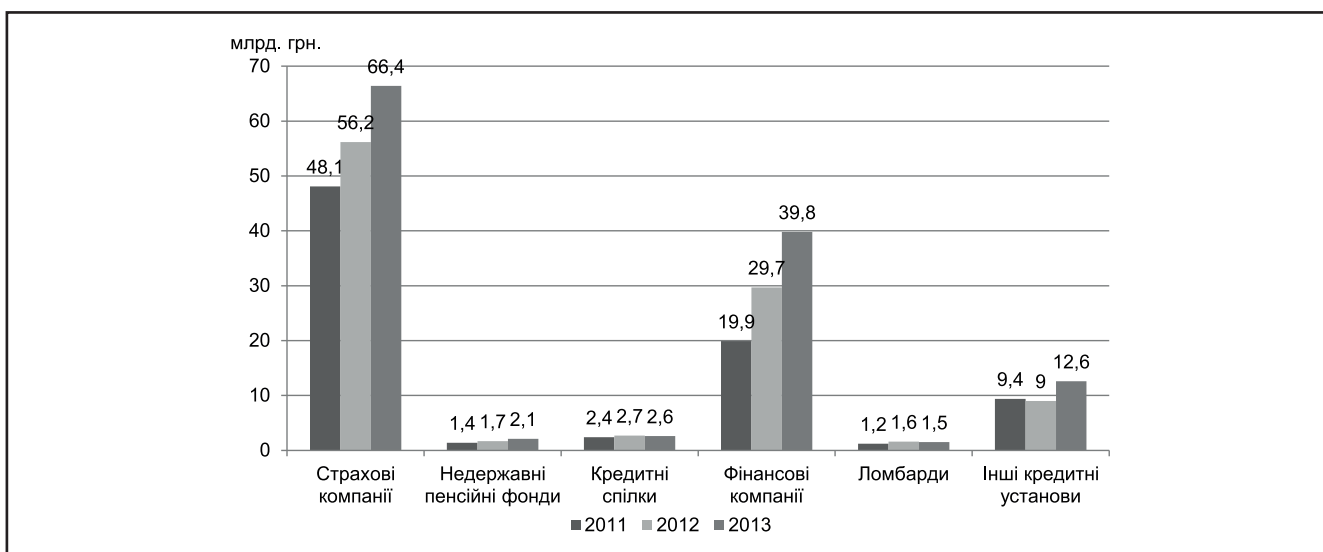
Водночас протягом 2013 року в секторі кредитування небанківськими кредитними установами спостерігається ско-

рочення активів. У кредитних спілок активи зменшилися на 2,2% (станом на 31.12.2013 активи становили 2,6 млрд. грн.), у ломбардів – на 2,6% (станом на 31.12.2013 активи становили 1,5 млрд. грн.).

Страховий ринок залишається найбільш капіталізованим серед інших небанківських фінансових ринків. Загальна кількість страхових компаній станом на 31.12.2013 становила 407, у тому числі страхових компаній зі страхування життя (СК Life) – 62, а страхових компаній, які здійснювали види страхування інші, ніж страхування життя (СК non-Life), – 345.

Зауважимо, що порівняно з попередніми роками спостерігається загальна тенденція до зменшення кількості страхових компаній. Так, на кінець 2013 року порівняно з 2011 роком кількість страхових компаній зменшила на 35 компаній (на 7,9%). А лише за 2013 року кількість страхових компаній зменшилася на 7, або на 1,7%, порівняно з попереднім 2012 роком (табл. 1) [3–5].

Варто відзначити, що серед страхових компаній переважають страхові компанії, які здійснюють види страхування інші, ніж страхування життя. Їхня частка в загальному обсязі страхових компаній становить близько 85%: наприкінці 2011 року – 85,5%, наприкінці 2013 року – 84,5%. Відповідно страхові компанії зі страхування життя становлять лише 15% загальної кількості страхових компаній.

Рисунок 2. Активи небанківського фінансового сектору за 2011–2013 роки, млрд. грн.

Таблиця 1. Кількість страхових компаній у 2011–2013 роках

Кількість страхових компаній	Станом на 31.12.2011	Станом на 31.12.2012	Зміни у 2013 році		Станом на 31.12.2013
			внесено інформацію	виключено інформацію	
Загальна кількість	442	414	9	16	407
в т.ч. СК non–Life	378	352	8	15	345
в т.ч. СК Life	64	62	1	1	62

У 2013 році у порівнянні з аналогічним періодом 2012 року зросли загальні активи страховиків і обсяг сплачених статутних капіталів (станом на 31.12.2013 їхній приріст становив 18,1 та 4,5% відповідно). Приріст загальних активів страховиків частково пояснюється тим, що до загального обсягу активів стали включатися частки перестраховиків у страхових резервах.

Валові страхові премії, отримані страховиками при страхуванні та перестраховуванні ризиків від страхувальників та перестраховальників за 2012 рік, становили 21508,2 млн. грн., з яких:

- 8900,3 млн. грн. (41,4%), що надійшли від фізичних осіб;
- 12607,9 млн. грн. (58,6%), що надійшли від юридичних осіб.

За 2013 рік загальна (валова) сума страхових премій, отриманих страховиками, становила 28661,9 млн. грн., з яких:

- 10267,5 млн. грн. (35,8%), що надійшли від фізичних осіб;
- 18394,4 млн. грн. (64,2%), що надійшли від юридичних осіб.

За 12 місяців 2013 року сума отриманих страховиками валових премій з видів страхування інших, ніж страхування життя становила 26185,2 млн. грн. (або 91,4% від загальної суми страхових премій), а зі страхування життя – 2476,7 млн. грн. (або 8,6% від загальної суми страхових премій).

Чисті страхові премії за 2013 рік становили 21551,4 млн. грн., що становило 75,2% від валових страхових премій. Чисті страхові премії за 2012 рік становили 20277,5 млн. грн.

Обсяги валових страхових премій за 2013 рік зросли порівняно з 2012 роком на 33,3%, з 2011 року – на 26,3% переважно за рахунок збільшення надходжень за видами страхування non–Life. Найбільше зростання валових страхових премій відбувся у першому кварталі 2013 року на 30,6% порівняно з четвертим кварталом 2012 року (довідково: в четвертому кварталі 2012 року валові страхові премії становили

6263,2 млн. грн.). Зростання валових страхових премій у 2013 році порівняно з 2012 роком відбулося переважно за рахунок збільшення обсягів внутрішнього перестраховування – до 7110,4 млн. грн. (2012 рік – 1230,8 млн. грн.).

При цьому чисті страхові премії зросли на 6,3% порівняно з 2012 роком та на 19,9% порівняно з 2011 роком.

Можна констатувати, що, незважаючи на значну кількість компаній, фактично на страховому ринку основну частку валових страхових премій – 99,2% – акумулюють 200 СК non–Life (58,0% всіх СК non–Life) та 98,3% – 20 СК Life (32,3% всіх СК Life).

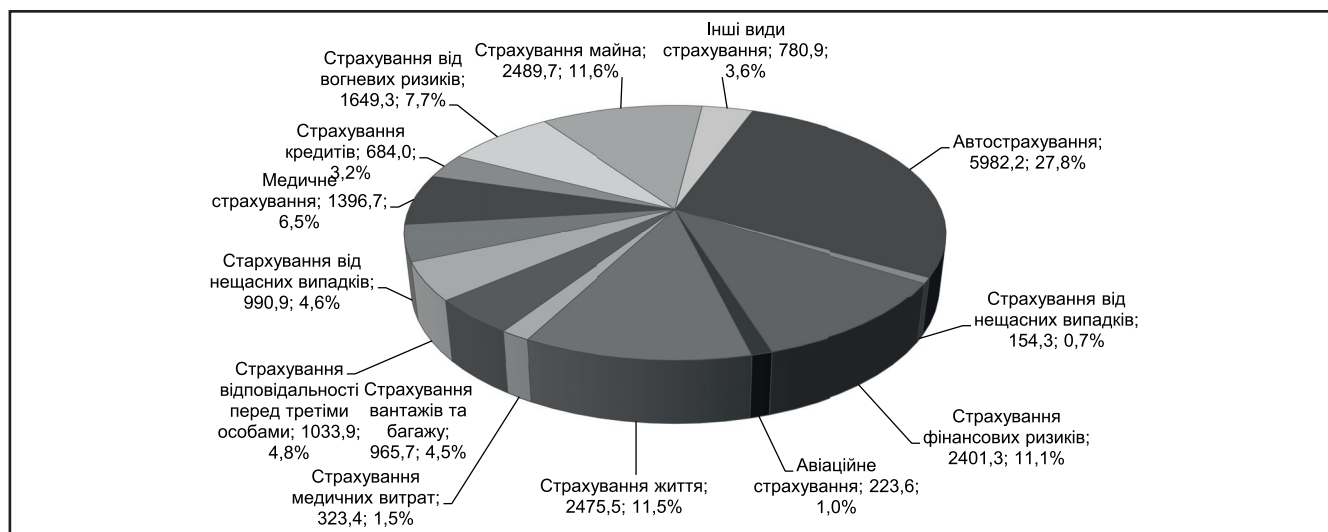
Дані статистики свідчать, що на ринку видів страхування інших, ніж страхування життя, спостерігається значний рівень конкуренції, в той час як на ринку страхування життя наявна помірна монополізація.

Також зросла частка чистих страхових премій у ВВП з 1,4 до 1,5%, збільшився розмір страхових платежів на душу населення з 500 грн. до 631 грн., збільшився експорт страхових та перестрахових послуг з 490 млн. грн. до 859,3 млн. грн.

Структура чистих страхових премій у 2013 році представлена на рис. 3 [3–5].

У структурі чистих страхових премій станом на 31.12.2013 найбільша питома вага традиційно належить таким видам страхування, як:

- автостраховання (каско, обов'язкове страхування цивільно–правової відповідальності, «Зелена картка») – 5982,2 млн. грн. (або 27,8%) (станом на 31.12.2012 цей показник становив 5938,2 млн. грн. (або 29,3%));
- страхування майна – 2489,7 млн. грн. (або 11,6%) (станом на 31.12.2012 – 2606,6 млн. грн. (або 12,9%));
- страхування фінансових ризиків – 2401,3 млн. грн. (або 11,1%) (станом на 31.12.2012 – 2098,4 млн. грн. (або 10,3%));

Рисунок 3. Структура чистих страхових премій за видами страхування станом на 31.12.2013, млн. грн.; %

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

– страхування від вогневих ризиків – 1649,3 млн. грн. (або 7,7%) (станом на 31.12.2012 – 1830,1 млн. грн. (або 9,0%));
 – страхування життя – 2476,5 млн. грн. (або 11,5%) (станом на 31.12.2012 – 1809,5 млн. грн. (або 8,9%));
 – медичне страхування – 1395,7 млн. грн. (або 6,5%) (станом на 31.12.2012 – 1280,1 млн. грн. (або 6,3%)).

Розмір валових страхових виплат за 2013 рік становив 4651,6 млн. грн., у тому числі з видів страхування інших, ніж страхування життя, – 4502,6 млн. грн. (або 96,8%), зі страхування життя – 149,2 млн. грн. (або 3,2%).

Валові страхові виплати за 2013 рік зменшилися на 9,7% (до 4651,6 млн. грн.) порівняно з 2012 роком, чисті страхові виплати зменшилися на 8,1% і становили 4566,6 млн. грн.

Спад обсягів валових та чистих страхових виплат у 2013 році порівняно з 2012 роком відбувся за рахунок таких видів страхування, як страхування фінансових ризиків (спад на 78,9 та 79,6% відповідно), страхування майна (спад на 66,1 та 65,6% відповідно), страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ (спад на 51,5 та 51,7% відповідно) та страхування кредитів (спад на 39,7%). Разом із тим порівняно з 2012 роком збільшилися обсяги валових та чистих страхових виплат по страхуванню життя на 81,7%, по медичному страхуванню (безперервне страхування здоров'я) – на 12,1%.

Структура чистих страхових виплат у 2013 році представлена на рис. 4 [3–5].

У структурі чистих страхових виплат станом на 31.12.2013 найбільша питома вага страхових виплат припадає на такі види страхування, як:

– автострахування (каско, обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності, «Зелена картка») – 57,9% (або 2559,6 млн. грн.) (станом на 31.12.2012 цей показник становив 2478,5 млн. грн., або 50%);

– частка медичного страхування (безперервне страхування здоров'я) становить 22,9%, або 1010,1 млн. грн. (станом на 31.12.2012 – 900,8 млн. грн., або 18%).

Узагалі протягом останніх років в Україні певною мірою відбувся перехід від застійно-перерозподільної моделі функціонування страхового ринку до створення механізму його розвитку.

Серед позитивних результатів розвитку вітчизняного страхового ринку доцільно виокремити такі:

- реальне зростання обсягів страхових операцій з усіх видів страхування;
- зростання загальної суми страхових платежів, отриманих страховиками;
- структурні зміни на користь добровільного страхування і його довгострокових видів;
- збільшення кількості договорів страхування (перестраховання), укладених за сприяння страхових брокерів;
- укрупнення страхових компаній, проникнення у сферу страхування банківського та фінансово-промислового капіталу;
- зростання капіталізації страховиків і зниження рівня збитковості страхового ринку;
- зростання показників фінансової надійності страховиків, формування фінансових груп за їх участю.

На основі опрацювання достатньої кількості наукових праць вітчизняних й іноземних вчених-економістів та виконавши аналіз функціонування страхового ринку України виявлено низку проблем розвитку страхового ринку, які заважають у повній мірі реалізувати потенціал страхування та стати конкурентним на світовому ринку страхових послуг:

1. Для України склався критично низький ступінь захищеності по основних ризиках – як в економіці, так і в соціальній сфері. За експертними оцінками, всі інструменти зниження ризиків (страхування, соціальні програми, формування резервних і надзвичайних фондів підприємств) покривають не більше 30% ризиків, тоді як у більшості розвинутих країн – 90%. Незахищеність по основних групах ризиків спричиняє значні бюджетні витрати по ліквідації наслідків стихійних лих, катастроф, по наданню соціальної підтримки громадянам, погіршує інвестиційний клімат і загальні умови економічної діяльності.

2. Капіталізація українського страхового ринку (обсяг власних засобів у страхових компаній) знаходиться на вкрай низькому рівні. Це унеможливує для страховиків приймати на себе великі ризики та вимагає виходу на іноземні ринки перестраховання.

3. Реальне довгострокове страхування життя на сьогодні за обсягом дуже мізерне. Існуючі правові рамки проведення страхування не забезпечують залишкових стимулів для того,

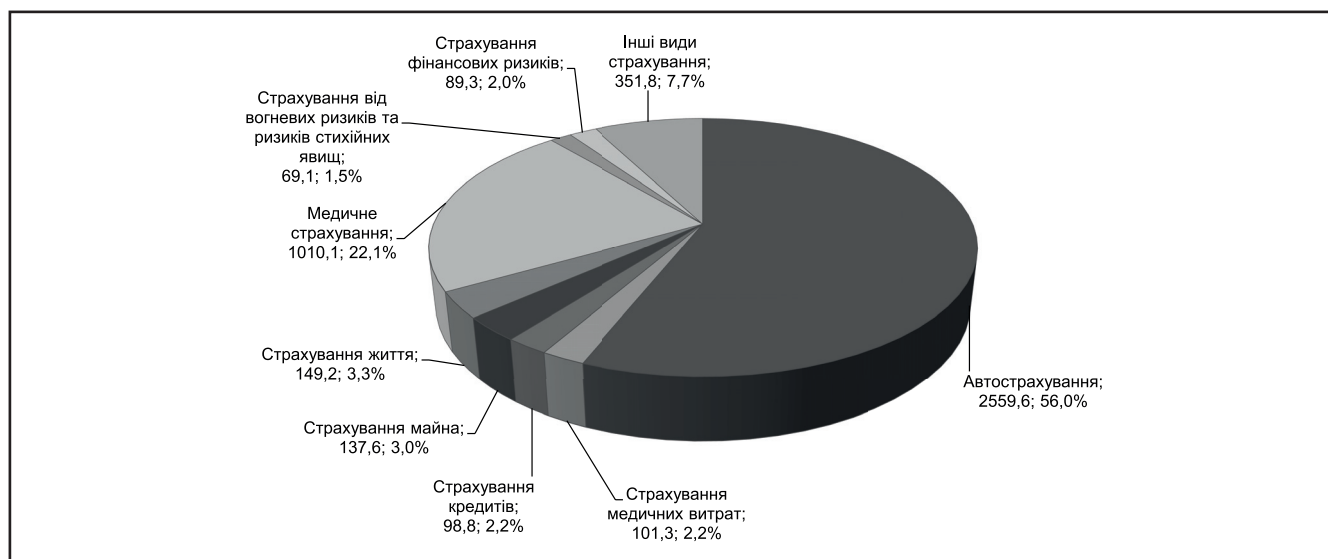

Рисунок 4. Структура чистих страхових виплат за видами страхування станом на 31.12.2013, млн. грн.; %

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

щоб розширювати масштаби довгострокового страхування життя, а низька довіра населення до вітчизняних фінансових інститутів не дозволяє розраховувати на швидке розширення ємкості цього ринку.

4. Низький рівень довіри клієнтів до страхових компаній. Відсутність у суспільстві страхової культури і незрозуміння ролі страхування як з боку підприємців, так і з боку громадян. У потенційних страхувальників часто відсутні стимули страхування своїх інтересів.

5. Немає системної маркетингової політики, чіткої сегментації ринку, орієнтації на клієнта, оперативного створення нових продуктів. Як наслідок, негнучкість страхових компаній не дозволяє їм швидко пристосовуватися до нових умов ринку з мінімальними втратами обсягу платежів і веде до мінімізації витрат шляхом зменшення кількості персоналу, рекламної активності скорочення інших статей витрат. Страхові компанії інвестують незначні кошти в просвітницький маркетинг та розвиток ринку індивідуальних страхових полісів. У результаті більша частина населення досі нічого не знає про концепцію та переваги страхування. Потенційному клієнту при виборі страхової компанії доводиться самому проводити аналіз ринку, «розшукуючи страхову компанію».

6. Відсутня комплексна система страхування, яка дозволила б:

- використовувати накопичення населення і підприємств для інвестування прогресивних галузей економіки;
- підвищити рівень життя населення на основі зростання продуктивності праці і розвитку гарантій збереження внесків населення і інвестицій зарубіжних громадян і фірм;
- максимально розширити контакти України з іншими країнами за умови підвищення економічної безпеки країни,

збільшення числа робочих місць і підвищення конкурентоспроможності українських підприємств.

Страховим компаніям необхідно для конкурентоспроможності на ринку страхових послуг докласти всі зусилля для вирішення цих проблем, стати більш варіативним, здатним швидше реагувати на реалії дійсності, точно балансувати у витратах і доходах, швидше аналізувати поточну ситуацію.

Отже, виконаний аналіз стану страхового ринку України дозволив виконати згрупувати проблеми його подальшого розвитку таким чином:

Група 1. Проблеми економічного характеру – низький платоспроможний попит на страхові послуги; низька капіталізація і ліквідність страховиків; відсутність надійних інвестиційних інструментів для довгострокового фінансового планування.

Група 2. Проблеми організаційно-правового характеру – недосконалість нормативно-правової бази; невідповідність кількості видів обов'язкового страхування й їхнього фінансового забезпечення; недостатній рівень державного регулювання і контролю за страховим ринком.

Група 3. Проблеми функціонального характеру – низька прибутковість окремих видів страхування; відсутність середньо- і довгострокового планування страховиками своєї діяльності; низький рівень кваліфікації кадрів; відсутність ефективних каналів продажу страхових продуктів (роздрібних, мережних, on-line продажів); відсутність довіри населення і господарюючих суб'єктів до страхових компаній.

Група 4. Проблеми інформаційно-аналітичного характеру – відсутність системного застосування ІТ-технологій при управлінні бізнес-процесами в страхових компаніях, низький рівень впровадження в страхову практику сучасних інформаційних технологій; відсутність якісної статистичної

Рисунок 5. Стратегія розвитку страхового ринку України

інформації і недостатність інформаційно-аналітичних матеріалів; недосконалість фінансової звітності та методів обробки даних; непрозорість даних про структуру власності вітчизняного страхового ринку.

Аналіз вищезазначених проблем свідчить, що частина з них притаманна й іншим секторам фінансового ринку (наприклад, проблеми економічного характеру й організаційно-правові проблеми), інша частина – характерна лише для вітчизняного страхового ринку. Значна кількість наявних проблем розвитку страхового ринку України пояснюється передусім прагненням страхових компаній максимізувати прибуток, незважаючи ні на довгострокові інтереси галузі, ні на професійну етику.

Одним зі шляхів подолання вказаних проблем є розробка стратегії розвитку страхового ринку, яку доцільно представити у вигляді низки заходів, зображених на рис. 5.

Для підвищення захисту інтересів споживачів страхових послуг вважаємо за необхідне:

- удосконалити порядок ліцензування діяльності страховиків;
- удосконалити контроль за діяльністю страховиків;
- розробити методичні рекомендації для фінансового оздоровлення страховиків;
- внести зміни до законодавчих актів з метою закріплення першочерговості задоволення вимог страхувальників у загальній черзі інших кредиторів;
- запровадити електронну звітність учасників страхового ринку;
- сприяти створенню фондів страхових гарантій;
- розробити нормативно-правові акти, спрямовані на розвиток страхового посередництва, здатного забезпечити альтернативне розв'язання спорів на ринку страхових послуг;
- підвищити вимоги до фінансової надійності страховиків та страхових брокерів;
- запровадити міжнародні норми корпоративного управління для страховиків;
- удосконалити виконання аналізу статистичної інформації зі страхування та звітності страховиків і страхових посередників.

Для забезпечення стабільності розвитку страхового ринку на підставі удосконалення системи правового забезпечення та системи регулювання, нагляду і контролю за діяльністю учасників страхового ринку вважаємо за необхідне:

- забезпечити формування ефективного державного регулювання та нагляду у сфері страхування;
- забезпечити подальшу адаптацію законодавства України у сфері страхування до законодавства Європейського Союзу; внести зміни до Цивільного і Господарського кодексів України та Закону України «Про страхування» з метою їх узгодження між собою та удосконалення договірних відносин у сфері страхування, класифікації ризиків і видів страхування, посилення системи державного регулювання ринку страхових послуг;
- сприяти захисту економічної конкуренції на страховому ринку для удосконалення умов його функціонування на конкурентних засадах;
- внести зміни до законодавства щодо розвитку довгострокового страхування життя, участі страховиків у системі недержавного пенсійного забезпечення;
- зменшити кількість існуючих обов'язкових видів страхування та забезпечити подання соціально-економічного об-

ґрунтування необхідності та ефективності запровадження кожного нового виду обов'язкового страхування.

Для підвищення капіталізації страховиків та конкурентоспроможності національного страхового ринку вважаємо за необхідне:

- сприяти концентрації страхового ринку шляхом внесення змін до законодавства щодо формування статутного капіталу, гарантійного фонду та вільних резервів;
- розробити план заходів щодо поетапного допуску філій страховиків-нерезидентів до страхового ринку України відповідно до міжнародних договорів України;
- запровадити взаємний обмін інформацією та сприяти укладанню двосторонніх та багатосторонніх договорів між Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, та органами страхового нагляду інших держав щодо діяльності страховиків, їх філій, страхових посередників та страхових груп (страхових холдингів);
- сприяти поетапному впровадженню у страховий сектор міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

Для запобігання використанню страхової системи у виток коштів за кордон, посилення державного регулювання та нагляду за перестраховою діяльністю вважаємо за необхідне:

- запровадити ефективний нагляд за перестраховою діяльністю та ліцензування перестраховиків;
- удосконалити оподаткування страховиків та операцій перестраховування у перестраховиків-нерезидентів.

Для підвищення прозорості діяльності учасників страхового ринку вважаємо за необхідне:

- заснувати друкований засіб масової інформації Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, з метою висвітлення діяльності на ринку фінансових послуг України, зокрема на страховому ринку;
- визначити вимоги до оприлюднення інформації стосовно діяльності страховиків та страхових посередників у електронних і друкованих засобах масової інформації.

Для формування адекватної системи фахової підготовки і сертифікації фахівців зі страхування та забезпечення державної підтримки проведення науково-дослідних робіт у цій сфері вважаємо за необхідне:

- розробити і адаптувати програми з підготовки фахівців зі страхування у навчальних закладах, а також розширити перелік напрямів підготовки (спеціальностей) у цій сфері;
- забезпечити навчання та сертифікацію викладачів у сфері страхування;
- встановити кваліфікаційні вимоги до керівників і працівників страхових компаній та страхових посередників;
- утворити центр розвитку страхування, який здійснюватиме наукові дослідження у сфері страхування та сприятиме подальшому розвитку системи навчання, кадрового і наукового забезпечення страхового ринку, а також запровадженню системи моніторингу та оцінки страхових ризиків.

Для підвищення рівня страхової культури населення вважаємо за необхідне:

- розробити державну програму інформування населення через засоби масової інформації про діяльність ринків фінансових послуг, їх стан та перспективи розвитку, переваги отримання фінансових і страхових послуг;

– запровадити в навчальних закладах програми з розвитку ринків фінансових послуг.

Висновки

У практичному плані виконано аналіз сучасного стану страхового ринку України, який свідчить, що його відносні, абсолютні та якісні показники стрімкими темпами зростають, проте вони ще не відповідають рівню розвинених країн. Чимало здобутків та недоліків має вся система страхування. Страхова галузь в Україні є досить молодою порівняно із провідними країнами, де вона розвивається протягом кількох століть. Але нині, в період високої конкуренції, вже окреслились значні позитивні зрушення в розвитку страхового ринку. Хоча страховому ринку України притаманні й численні недоліки.

Крім того, в цій роботі було виявлено проблеми розвитку страхового ринку України та виконано їх групування. Таким чином, було виокремлено чотири групи проблем: економічного характеру, організаційно-правового характеру, функціонального характеру й інформаційно-аналітичного характеру.

Таке групування дало змогу більш чітко окреслити основні напрями удосконалення функціонування страхового ринку України.

Для забезпечення подальшого розвитку національного страхового ринку в роботі розроблено стратегію розвитку страхового ринку України, яка містить низку заходів, застосування яких сприятиме подоланню негативних явищ у галузі страхування і підвищенню рівня його розвитку.

Вважаємо, що подальший розвиток страхового ринку сприятиме:

- захисту інтересів населення, суб'єктів господарювання і держави від можливих соціальних, техногенних, фінансових та інших ризиків;
- зміцненню довіри страхувальників, насамперед населення, до страховиків та страхових посередників;
- розвиткові підприємницької діяльності та стабілізації економіки;

– залученню довгострокових фінансових ресурсів, що формуються у сфері страхування, для здійснення інвестицій в економіку України;

– стимулюванню розвитку економіки, зокрема транспорту, туризму, міжнародних перевезень, будівельної та агропромислової галузі економіки;

– інтеграції страхового ринку України в міжнародні та регіональні ринки фінансових послуг.

Отже, в сучасних реаліях економічного розвитку України страховий ринок не набув рівня розвитку притаманного страховим ринкам у розвинених країнах світу. Впровадження запропонованих заходів сприятиме вдосконаленню його функціонування та інтеграції в європейський та світовий страховий простір.

Список використаних джерел

1. Положення про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг: Указ Президента України: 23.11.2011 №1070/2011 // Верховна Рада України. – [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>

2. Положення про Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку: Указ Президента України: 23.11.2011 №1063/2011 // Верховна Рада України. – [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>.

3. Річні звіти Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг // Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. – [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://nfp.gov.ua/content/rzvitii-nackomfinposlug.html>

4. Річні звіти Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку // Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. – [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://nssmc.gov.ua/activities/annual>

5. Статистика страхового ринку України // ФОРИНШУРЕР. – [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://forinsurer.com/stat>

В.В. КОБА,

д.е.н., професор, заслужений діяч науки і техніки України, завідувач кафедри економіки і менеджменту, Київська державна академія водного транспорту ім. гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного,

І.І. ВИСОЦЬКА,

к.е.н., доцент кафедри організації авіаційних перевезень, Інститут економіки та менеджменту Національного авіаційного університету

Основи формування та оцінка сучасного стану ринку агроавіаційних послуг

У статті проведено дослідження ринку агроавіаційних робіт та запропоновано маркетингові підходи щодо подальшого його розвитку.

Ключові слова: агроавіаційні роботи, ринок агроавіаційних робіт, авіакомпанія спецпризначення, маркетингове забезпечення, маркетингова інформація.

В.В. КОБА,

д.э.н., профессор, заслуженный деятель науки и техники Украины, заведующий кафедрой экономики и менеджмента, Киевская государственная академия водного транспорта им. гетмана Петра Конашевича-Сагайдачного,

И.И. ВЫСОЦКАЯ,

к.э.н., доцент кафедры организации авиационных перевозок, Институт экономики и менеджмента Национального авиационного университета

Основы формирования и оценка современного состояния рынка агроавиационных услуг

В статье проведено исследование рынка агроавиационных работ и предложен маркетинговый подход к дальнейшему его развитию.